

PRADĚDEČKOVO ČÍSLO

PROJEKTOVÝ DEN: PTÁME SE, ABYCHOM NEZAPOMNĚLI

Anotace:	<p>V rámci projektového dne se žáci seznámí s příběhem Jacka Feldmana, muže, který přežil holocaust a svůj osudový životní příběh předává svému desetiletému vnukovi Elliottovi. Seznámí se s historickými událostmi holocaustu a citlivě se dotknou tématu identity. Porovnávají příběh Jacka s dalšími pamětníky a hledají, co mají společného. Žáci se zamýšlejí nad významem rodinné paměti a otázkou, zda se dostatečně ptáme našich starších členů rodiny a pamětníků na jejich prožitky. Projektový den nabízí prostor k mezipředmětovému propojení – umožňuje spojit historické téma s výtvarným vyjádřením, osobnostní výchovou i jazykovým projevem.</p>
Vzdělávací oblasti a obsahové vzdělávací okruhy:	ZV a GV: jazyk a jazyková komunikace, člověk a jeho svět, člověk a společnost, umění a kultura
Průřezová témata:	ZV a GV: OSV, VDO, MKV, MV
Klíčové kompetence:	ZV a GV: k řešení problémů, komunikační, osobnostní a sociální, občanské
Doporučený věk:	10+
Cíle:	<p>Žáci:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ se seznámí s historickými událostmi holocaustu ▪ porozumí významu osobní identity a síle jména jako součásti lidské důstojnosti ▪ si uvědomují význam uchování příběhů svých předků
Délka:	3–4 x 45 min. (včetně projekce)
Pomůcky:	<ul style="list-style-type: none"> ▪ PRACOVNÍ LIST ▪ tabule/flipchart ▪ papíry, výtvarné potřeby
Postup:	<p>První část</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ptáme se žáků, co se obvykle označuje čísly nebo kombinací písmen a číslic. Necháme je vymýšlet všechny možné varianty. 2. Požádáme žáky, aby uvedli jména členů rodiny a dalších blízkých. Ptáme se: <i>Které jméno vašich blízkých se vám líbí? Je nějaké jméno, které se ve vaší rodině opakuje? Proč vám rodiče dali vaše jméno? Jaké jméno byste dali vy vašim budoucím dětem?</i> 3. Jména zapisujeme nahodile na tabuli tak, abychom ji zaplnili. Mohou zapisovat i sami žáci.

V případě žáků komunikujících znakovým jazykem je možné aktivitu obohatit o znaky pro vlastní jména.

4. Následuje **projekce filmu**.
5. Po projekci provedeme reflexi emocí žáků metodou I.N.S.E.R.T. Na tabuli napíšeme znaménka plus (+), minus (-), vykřičník (!) a otazník (?). Ke znaménku plus žáci uvádějí, co ve filmu vnímají jako pozitivní, ke znaménku minus naopak to, co hodnotí jako negativní. U vykřičníku zmiňují, co pro ně bylo nové nebo co na ně zapůsobilo nejsilněji. Otazník umožňuje klást otázky. Věnujeme dostatečný čas tomu, aby žáci mohli vyjádřit své pocity a názory k filmu.
Poznámka: Využijte další metody reflexe emocí po filmové projekci.

Druhá část

1. Pokud to prostory dovolí, je vhodné pro začátek druhého bloku zvolit sezení v kruhu. Připomeneme žákům, že film ukazoval skutečný příběh chlapce, z něhož se stal muž s velmi silnou životní zkušeností.
2. Náhodně rozdáme žákům po dvojicích vždy jednu kartu z **PRACOVNÍHO LISTU**, který jsme si předem rozstříhali. Vysvětlíme, že na papíře mají nějaké pradědečkovy životní období či událost. Každá dvojice má jinou.
3. Doprostřed kruhu položíme na zem provázek, který bude představovat časovou osu. Vyzveme žáky, aby umístili své karty chronologicky na osu tak, jak si myslí, že události šly za sebou.
4. Po dokončení osy provedeme kontrolu, případně společně opravíme nedostatky.
5. Následně se ptáme žáků: *Dokážete si představit, jak mohl vypadat osud lidí, kteří se rozhodli se před Němci skrývat? Kterí nechtěli nastoupit do vlaku směr ghetto / pracovní tábor?*
6. Vyzveme žáky, aby se opět usadili k projektoru, protože jim promítneme jeden takový příběh.
7. Následuje **projekce filmu Nenastoupili**, který najdeme u lekce Pradědečkovy číslo.
8. Reflektujeme druhý blok otázkami: *Projevili hrdinové filmu odvahu? Případně jak? Co měly příběhy dnešních filmů společného? Oba filmy nám předaly svědectví o pohnuté době. Myslíte si, že je důležité zachovat vzpomínky pamětníků? Může se někdo z vás podělit o nějaký zajímavý příběh z vaší rodiny?*
9. Druhou část uzavřeme uvědoměním, že z historie bychom se měli poučit. Příběhy členů rodiny jsou součástí i naší identity, našeho života.

Třetí část

1. Vrátime se do lavic a připravíme si papíry a výtvarné potřeby.
2. Sdělíme žákům zadání: *Vyberte si někoho staršího z vaší rodiny nebo širšího okolí – může to být babička, dědeček, pradědeček, teta, milý soused nebo kdokoli, kdo vám někdy vyprávěl o svém životě nebo kdo je pro vás důležitý. Napište jeho jméno velkými písmeny doprostřed výkresu. Můžete si s písmeny hrát – zvýraznit je, různě vybarvit, ozdobit. Do pozadí nebo kolem jména namalujte nebo napište to, co o vašem pamětníkovi víte. Co má rád, čím je zajímavý, co zažil, co vám vyprávěl. Pracujte se slovy, i barvy mají svůj význam, můžete použít symboly, obrázky. Zapojte fantazii. Vaše práce vypráví příběh.*
3. Vymežíme čas na práci a necháme žáky pracovat.

4. Po výtvarné části vyzveme žáky, aby se prošli po třídě a nahlédli do výkresů svých spolužáků. Dáme prostor těm, kteří se chtějí ke své práci vyjádřit.
- Poznámka:** Pokud máme více času, můžeme z výkresů uspořádat třídní výstavu a nechat k dispozici jeden velký arch papíru s fixy, do kterého žáci zapíšou emoci, vzkaz nebo hodnocení, co si odnáší z projektového dne.

Reflexe:

Závěrečná reflexe může mít více podob podle času, který zbývá. Vyzveme žáky, aby se vyjádřili k tomu, koho si vybrali pro svou výtvarnou práci a proč. Aktivita podporuje empatii i schopnost naslouchat. Děti si z lekce odnášejí uvědomění, že zachování osobní historie pamětníků je důležité pro jejich vlastní identitu i paměť celé společnosti. Skrze výtvarné vyjádření si uvědomují, jakou hodnotu pro ně mají lidé ze starší generace a jak důležité je znát jejich životní příběhy.

Zkušenosti z praxe:

Aktivitu jsem realizovala v rámci projektového bloku zaměřeného na vzpomínky pamětníků druhé světové války a holocaustu. Tato třída již měla základní představu, co slovo holocaust znamená. Někteří žáci mají v rodině vlastní pamětníky. Naše škola se tomuto tématu dlouhodobě věnuje – každoročně pořádáme pietní akci na Den památky obětí holocaustu (27. ledna), doprovázenou výstavou pro žáky 4.–9. tříd i veřejnost. Žáci tak vstupovali do projektu „předpřipravení“.

Dobře zafungovala kombinace metod: diskuse, film, reflexe emocí, výtvarná tvorba a práce s autentickými materiály.

Po první projekci filmu a reflexi emocí doporučuji zařadit doplňkovou aktivitu: napsat vzkaz hlavní postavě. Na tabuli jsem nakreslila obálku a žáci psali Jackovi promyšlené vzkazy. Následovala krátká přestávka a poté jsme se k vzkazům vrátili.

Žáci se více otevřeli díky zapojení osobních příběhů a rodinných vzpomínek. Zvláště možnost dotýkat se originálních artefaktů (připravila jsem originální historické předměty: Davidovu hvězdu, lístek do transportu z jejich obce, dobový tisk, terezínské peníze) vyvolala silný zážitek, který prohloubil empatii.

Silným zážitkem také bylo, když si žáci obřadně podávali židovskou hvězdu, zkoumali ruční stehy a diskutovali o jejím významu. Padaly otázky jako „Kde všude museli Židé hvězdu nosit?“ nebo „Co by se stalo, kdyby ji neměli?“ Jedna žákyně si vzpomněla na vyprávění babičky o návštěvě komise Červeného kříže a „filmu, kde bylo všechno jen jako“. Zaznělo i silné vyjádření: „Pak jim všechno sebrali a dali je do takových vlaků a odjeli do plynové komory.“

Téma je emočně náročné, doporučuji zařazovat pauzy a dávat prostor pro ventilaci emocí. Jeden žák se nechtěl zúčastnit výtvarné aktivity, došlo na pláč. V této chvíli mohl využít pravidlo STOP a v práci dál nepokračovat. Následně dostal (za pomoci AP) prostor pro zklidnění.

Připravte se na otázky přesahující do současnosti (Ukrajina, dezinformace, xenofobie, politika) – je to přirozené a cenné pro rozvoj kritického myšlení.

Aktivita žáky velmi zaujala, prohloubila jejich historické povědomí a empatii. Pokud chcete žákům nabídnout silný a smysluplný zážitek, doporučuji tuto formu práce.

Kateřina Obermajerová, Základní škola Štěchovice

Píše se rok 1926. V Polsku se právě narodil Shrulk Friedman, kterého znáte jako pradědečka Jacka.

Dětství tráví Jack ve městě Sosnowiec. Na tuto dobu má radostné vzpomínky.

V roce 1939 začíná druhá světová válka. Jackovi je 13 let.

Brzo začíná i Jack pociťovat útlak. Musí nosit žlutou hvězdu, má zakázáno chodit do školy. S rodinou je nakonec poslán do ghetta.

Když je Jackovi 14 let, je s kamarády zadržen a uvězněn. Odvezou ho do pracovního tábora.

V roce 1944 je Jack převezen do Osvětimi. To je koncentrační tábor. Stejně jako dalším vězňům mu vytetují číslo na předloktí.

V roce 1945 je Jack přinucen jít dlouhý pochod v zimě, bez jídla a odpočinku. Mnoho lidí po cestě umírá – proto se mu začne říkat pochod smrti.

Květen 1945 – ve vzduchu voní jaro a svoboda. Jack je osvobozen.

Jack se vrací do svého rodného města, ale nikdo z rodiny tam už není. Nemá důvod zůstat.

Jack žije v uprchlickém táboře v Německu. Tam se seznámí se svou budoucí ženou.

Společně s manželkou odplouvají v roce 1949 do Ameriky.

Ze Shrulka Friedmana se stává Jack Feldman. Otevírá prodejnu ryb s restaurací. Začíná žít americký sen.